

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ САШЕ С. САРИЋА ЗА ЈАВНУ ОДБРАНУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију

На седници новог сазива Наставно-научног већа Факултет за економију и инжењерски менаџмент одржане дана 26.06.2018. године одлуком број 9/6-4-6 од, донета је одлука о именовању Комисије за писање извештаја о оцени докторске дисертације за јавну одбрану, кандидата Саше С. Сарића на тему „**Проблеми управљања ризиком у савременим условима пословања**“.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. **Проф. др Драган Солеша** (*председник комисије*), редовни професор на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, ужа научна област Квантитативне методе и информациони системи, изабран у звање 27.10.2010. Године, Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду.
2. **Проф. др Марко Царић** (*члан комисије*), редовни професор на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, ужа научна област Пословна и међународна економија, изабран у звање 09.01.2014. године,
3. **Проф. др Марко Иваниш** (*ментор*), редовни професор на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, ужа научна област Финансије и банкарство, изабран у звање 19.10.2017. Године, Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Саша (Славко) Сарић

2. Датум рођења, општина, Република:
29.05 1967. године, Ниш, Медијана, Србија

3. Датум одбране, место и назив мастер рада:
Саша С. Сарић је 20.06.1998. године, након двогодишњих постдипломских студија стекао звање Магистар економских наука на Економском факултету у Приштини. Назив магистарске тезе: "**Амортизација као трошак и фактор реконструкције, модернизације и инвестирања у предузећу**".

4. Научна област из које је стечено академско звање мастер наука
Економија, Магистар економских наука

5. Објављени научни радови и стручни чланци:

- Саша Сарић, (2018) "Улога деривативних инструмената на умањење каматних ризика", Анали економског факултета у Суботици, Економски факултет Суботица, Потврда о прихватању рада за штампу је у прилогу овог извештаја, (M51).
- Саша Сарић, Марко Иваниш (2018), „Ризици у банкарском пословању“, Економија - теорија и пракса, Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Потврда о прихватању рада за штампу је у прилогу овог извештаја, (M52).

- Саша Сарић, (1994) “МТМ систем (методолошко мерење времена), Зборник радова, Виша економска школа Лесковац.
- Саша Сарић, (1996) “Организација технологије одлучивања у предузећу, Зборник радова, Виша Економска Школа Лесковац.
- Саша Сарић, (1998) “Амортизација као облик додајне акумулације, Зборник радова, Виша Економска Школа Лесковац.
- Саша Сарић, (1999) “Развој предузећа и проблем континуалне оптимизације”, Зборник радова, Виша Економска Школа Лесковац.
- Саша Сарић, (2000) “Управљање амортизацијом и ризиком”, Пунта, Ниш, *(монографија)*. (М42)
- Саша Сарић, (2000) “Организација менаџерске функције у предузећу”, Зборник радова, Виша Економска Школа Лесковац.
- Саша Сарић, (2001) "Коришћење капацитета и његова зависност од тржишта", Зборник радова, Виша Економска Школа Лесковац.
- Саша Сарић, (2002) “Пораст пословног ризика”, Зборник радова, Виша Економска Школа Лесковац.
- Саша Сарић, (2007) “Пословни ризик”, Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија Лесковац.
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2010) “Изазови управљања ризиком”, Стручни–научни скуп у Цељу. (М33)
- Саша Сарић, (2010) “Ризик опасности и начин мерења”, Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија Лесковац.
- Саша Сарић, (2011) “Типологија изложености ризику”, Међународни симпозијум Технолошког факултета у Лесковцу. (М33)
- Саша Сарић, (2012) “Управљање корпоративним ризиком”, Међународни научни скуп - Власински сусрети, Власина. (М33)
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2012) “Малопродајни корпоративни ризик управљања”, Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија Лесковац.
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2013) “Нови принцип мерења кредитног ризика”, Међународни симпозијум Технолошког факултета у Лесковцу. (М33)
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2013) “Корпоративне управе и менаџмент ризика”, Симпозијум Технолошког факултета у Лесковцу. (М33)
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2014) “Анализа изложености ризика”- ИИИИ међународна научна конференција у Цељу. (М33)
- Саша Сарић, (2014) “Малопродајни ризик управљања“, Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија, Лесковац.
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2015) "Контрола осигуравајућих друштава у Србији од стране НБС", Зборник радова Висока пословна школа струковних студија, Лесковац.
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2016) "Подручја одговорности менаџера у осигурању", Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија, Лесковац.
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2016) "Увоз као пословна трансакција у међународној трговини", Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија, Лесковац.
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2016) "Проток ресурса и канали промета у трговини", Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија, Лесковац.
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2016) "Улога маркетинга у савременом банкарству", Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија, Лесковац.
- Саша Сарић, Жаклина Анђелковић, (2016) "Значај и позиционирање брэнда у трговинском менаџменту", Зборник радова, Висока пословна школа струковних студија, Лесковац.

Наведени списак публикованих радова кандидата показује да се он у последњих неколико година активно бавио научним истраживањима из научне области финансија а у оквиру те области финансијским тржиштима и пословним финансијама у банкарству. При томе, запажа се да је фокус његових радова усмерен како на област анализе финансијских тржишта и пословне финансије, тако и на област пословног банкарства, где се Саша С. Сарић јавља у својству првог аутора или коаутора. Из претходно наведеног прегледа радова, ценимо да су објављени радови научно и стручно релевантни и да су у контексту научних истраживања која су планирана у самој пријави докторске дисертације кандидата Саше С. Сарића. Уочава се квалитет објављених радова кандидата, посебно неколико радова новијег датума који потврђују кандидатово активно учешће на различитим стручним и научним симпозијумима и конференцијама међународног карактера.

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

ПРОБЛЕМИ УПРАВЉАЊА РИЗИКОМ У САВРЕМЕНИМ УСЛОВИМА ПОСЛОВАЊА

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Укупан број страница дисертације износи 315. Она се састоји од конститутивних 5 делова (глава), увода, закључа, заједно са укупно 9 посебних целина, укључујући и преглед литературе, прилог и биографију.

Садржај (2 стране), од 7. до 9. стране.

Увод (2 страна) од 13. до 14. стране.

Први део: Појам и дефиниција ризика у савременом пословању (70 страна), од 18. до 86. стране.

Овај део дисертације обухвата 4 целине и то:

1. Појам ризика (3 страна) од 18. до 21. стране,
2. Пословни ризик (11 страна) од 21. до 32. стране,
3. Финансијски ризик (47 страна) од 32. до 79. стране,
4. Ризик приноса (7 страна) од 79. до 86. стране.

Други део: Основни ризици у савременом пословању (17 страна), од 86. до 103. стране.

Овај део дисертације обухвата 8 целина и то:

1. Кредитни ризик (6 страна), од 86. до 92. стране,
2. Ризик ликвидности (2 стране) од 92. до 94. стране,
3. Ризик солвентности (2 стране) од 94. до 95. стране,
4. Тржишни ризик (3 стране) од 96. до 99. стране,
5. Ванбилансни ризик (2 стране) од 100. до 101. стране,
6. Валутни ризик од (2 стране) од 101. до 102. стране,
7. Ризик државе (1 страна) од 102. до 102. стране,
8. Технолошки и оперативни ризик (2 стране) од 102. до 103. стране.

Трећи део: Управљање ризицима у финансијском пословању (89 стране), од 104. до 158. стране.

Овај део дисертације обухвата 4 целине и то:

1. Управљање ризиком ликвидношћу (19 страна) од 104 до 123. стране,
2. Управљање кредитним ризиком (24 стране) од 123. до 147. стране,
3. Управљање валутним ризиком (2 стране) од 147. до 149. стране,
4. Управљање осталим финансијским ризицима (8 страна) од 149. до 157. стране,

Четврти део: Контролни механизми управљања ризицима (25 страна) од 158. до 183. стране.

Овај део рада дисертације обухвата 3 целине и то:

1. Контролни механизми управљања предузећем (4 стране) од 160. до 164. стране,
2. Уређење контролних механизма у свету (9 страна) од 164. до 173. стране,
3. Уређење контролних механизма у Републици Србији (10 стране) од 173. до 183. стране,

Пети део: Коришћење и процес одобравања кредита (118 страна) од 184. до 302. стране.

Овај део рада дисертације обухвата 4 целине и то:

1. "Инвестициони фонд" (30 стране) од 184. до 214. стране,
2. "Пословна банка" (42 стране) од 214. до 256. стране,
3. Коришћење кредита (3 стране) од 256. до 259. стране,
4. Записи (43 стране) од 259 до 302. стране,

Закључна разматрања (3 стране), од 303. до 306. стране.

Литература (6 страна), од 307. до 313. стране.

Прилог (3 стране) од 10. до 12. стране

У докторској дисертацији приложено је:

- графикана 11
- слика 24
- табела 73
- фуснота 245
- ауторизованих извора литературе:123
- неауторизованих извора 45
- електронских извора 16

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У уводном делу дисертације под називом „Увод“ (стр. 13-16), кандидат започиње своју докторску дисертацију чињеницом да су банкротски увек постојали и да се број оних који се нису прилагодили повећава. Како финансијске институције поседују специфичну робу - новац који позајмљују, да не би доживеле исту судбину морају више од осталих привредних субјеката да посвете све већу пажњу за што бољу контролу ризика. Дугорочно успевају оне институције које имају однос свесног учешћа и активног одређења. Управљањем ризицима у мноштву информација које је немогуће тако брзо сагледати умањује се опасност од изненадне кризе или банкрота.

Финансијске институције су изложене широком спектру ризика па оне и адекватно сагледавају ризике са својим тимом менаџмента. Због велике повезаности међународних финансијских институција долази се до регулације банкарских институција и увођење битних стандарда. Како би регулација била усклађена уведен је Базел 1, Базел 2, Базел 3, а у припреми је и Базел 4.

Управљање ризиком је саставни део пословања сваке организације па се карактерише као системски процес управљања изложености пословне организације у смислу да оствари и усагласи свој циљ са јавним интересом. Временом су се методе управљања ризиком усавршавале све до модерних квантитативних метода за процену ризика. При томе, системски ризици су најважнији за банкарски сектор, па применом квантитативне методе та неизвесност се смањује на најмању могућу меру. Финансијске институције не би смеле себи да дозволе мерење само тзв. тврдих, односно мерљивих ризика, јер тиме ограничавају квантификацију ризика и себе излажу непотребној неизвесности у пословању.

Узимајући у обзир претходно наведено, кандидат је истакао да се **предмет истраживања** у докторској дисертацији односи на примену квантитативне методе за повећање ликвидности, рентабилности и сигурности финансијских пласмана кроз управљање ризицима. Фокус је на истраживању ризика у финансијским институцијама и банкама, где је кандидат истраживање и спровео. Из формулисаног предмета истраживања произилази и **циљ истраживања**, а то је да се кроз примену одговарајућег методолошког поступка идентификују фактори ризика и квалификује њихов значај и утицај на смањење пословног ризика. У односу на предмет и циљ истраживања кандидат је у својој докторској дисертацији поставио следеће **хипотезе**:

- управљање финансијским ризицима зависи од низа фактора;
- већа профитабилност и већа тражња за финансијским производима доприноси бржем и лакшем доношењу одлука код пласмана финансијског производа.

У складу са природом опредељеног предмета и основним циљем истраживања, а уважавајући општу сложеност анализираних проблематике, кандидат је у дисертацији применио квалитативну и квантитативну методологију. Коришћењем наведених метода потрудио се да обезбеди долажење до објективних закључака у свом истраживању и законитости које из тога проистичу. При томе, користио је скуп методолошких поступака и техника који су омогућили тестирање публично постављених хипотеза у докторској дисертацији.

Наведени моменти не само да у потпуности оправдавају разлоге кандидата за избором овакве теме истраживања – система управљања тржишним и финансијским ризицима, већ уједно и проширују круг посматрања питања која се у дисертацији истражују, будући да практична примена резултата истраживања може бити од користи менаџменту многих организација, посебно банака и финансијских институција.

У првом делу дисертације под називом „Појам и дефиниција ризика у савременом пословању“ (стр. 18-86) кандидат сепотрудио да одреди и појмовно дефинише ризике (од 18 до 20 стране). У наставку кандидат издваја три групе ризика и то пословни ризик (од 21 до 32 стране), финансијски ризик (од 32 до 79 стране) и ризик приноса (од 79 до 86 стране). Поглавље завршава нужношћу управљања ризиком.

У другом делу дисертације „Основни ризици у савременом пословању“ (стр. 86-103) кандидат издваја најбитније финансијске ризике са детаљним објашњењима сваког и то: кредитни ризик (од 86 до 92 стране), ризик ликвидности (од 92 до 94 стране), ризик промене каматне стопе и ризик солвентности (од 94 до 95 стране), тржишни ризик (од 96 до 99 стране), ванбилансни ризик (од 100 до 101 стране), валутни ризик (од 101 до 102 стране), као и ризике државе (од 102 до 102 стране), и технолошке и оперативне ризике (од 102 до 103 стране).

У трећем делу рада дисертације под називом „Управљање ризицима у финансијском пословању“ (стр. 104-158) кандидат врши детаљну анализу ризика у финансијском пословању, те код Управљања ризиком ликвидности посебно издваја: ризик ликвидности депозитних средстава, стратегију управљања ликвидношћу банака, ризик ликвидности управљања активом и пасивом, бави се индексом ликвидности и планирањем готовине,

финансирању гета ликвидности са посебним акцентом на планирање ликвидност *(од 104 до 123 стране)*, док код управљања кредитним ризиком издваја: диверсификацију кредитног портфолија, кредитне дериватне инструменти и коришћење залога, као и комерцијалне и индустријске кредити. Код кредитних ризика неминовно је прилагодити модел добити на капитал (RAROC) и профитабилност (ROA), те стандардизовани приступ управљања кредитним ризиком - Базел 2, са интерним рејтинзима и моделом кредитног ризика. Све ово кандидат је успео да инкорпорира у управљање кредитним ризиком квантитативним методама (KVM моделом) са његовом практичном применом *(од 123 до 147 стране)*. Код финансијског пословања, управљање ризиком каматне стопе има посебно место, па сходно томе у овом делу дисертације истраживање ризика каматне стопе се допуњује и стратегијом и принципима управљања овим ризиком, као и изворима ризика каматне стопе и елементима за процену овог ризика (финансирање гета) са просечним временом везивања и конвектности. Такође, кандидат је у овом делу дисертације посебно издвојио и управљање валутним ризиком *(од 147 до 149 стране)*. Како је проблематика ризика веома сложена са мноштвом различитих фактора ризика, кандидат са правом истиче да оно што је обрађено не обухвата све ризике, па у наставку свог излагања кандидат скреће пажњу и на управљање осталим врстама ризика, са нагласком на оперативни ризик, ризик изложености банке, ризик улагања банке, ризик земље као и ризик репутације и законски ризик *(од 149 до 157 стране)*.

У четвртном делу дисертације под називом „Контролни механизми управљања ризицима“ (стр. 158-183) кандидат посвећује посебну пажњу контроли као неизбежном фактору минимизирања ризика где подела контролних механизма управљања ризиком на екстерне и интерне, чини незаобилазни инструментаријум за управљање ризицима, из разлога јер се они морају прилагодити конкретном моделу управљања *(од 160 до 164 стране)*. Такође, кандидат констатује да се ова контрола мора се ускладити са владајућим механизмима у свету *(од 164 до 173 стране)*. Сходно томе, уређење контролних механизма у Републици Србији нужно подразумева и законодавно уређење финансијске контроле, финансијског извештавања и ревизије *(од 173 до 183 стране)*.

У петом делу дисертације под називом „Коришћење и процес одобравања кредита“ (стр. 184-302) кандидат се бави емпиријским истраживањем везано за доношење одлука о одобрењу, исплати и осталим релевантним питањима кредитног посла. Своја истраживања започиње инвестиционим фондовима и анализом односа са клијентима (корисницима кредита) преко циклуса препоручених кредита и обезбеђењем отплате кредита, затим правилима рада са меницом, анализом ликвидности клијента, где се мора акценат ставити на надзор и обезбеђење наплату кредита са рефинансирањем кредита *(од 184 до 214 стране)*. Такође, у овом делу дисертације кандидат даје и приказ општих услова за тражиоце кредита, и наводи стање рачуна клијента као основ за одобрење кредита, затим акцентира анализу кредитне способности корисника кредита и његових жиранта и наводи листу основне документације потребне за добијање кредита. Финални део кредитног посла за клијента је закључивање уговора о кредиту са реализацијом исплате одобреног кредита, а за банку финални део је ажурирање кредитног досијеа корисника кредита и пословно старатељство као и ажурарање документације *(од 214 до 256 стране)*. Наредни корак је коришћење кредита и наплата доспећа са осталим условима, допуњавање кредитног досијеа након измене каматне стопе са правом на одустанак и превремену отплату као и ликвидација кредита истеклом уговореног рока доспећа. Последњи корак су записи са детаљним описом примене СРС калкулатора, пакетом текућих рачуна, захтевом за кредит и прелиминарном оценом бонитета клијента са описом модела са завршним одредбама *(од 259 до 302 стране)*

Последњи део дисертације, не укључујући изабрану литературу и прилог, чине закључна разматрања (стр. 303-306). У закључним разматрањима кандидат образлаже како су банке све донедавно користиле класичну анализу која се претежно базирала на процени стручњака обучених за оцену способности клијената, али да данас све више банака тежи употреби веома прецизних интерних модела који им омогућавају већу прецизност у одређивању ризичности банкарских послова. Интерни модели банкама омогућавају далеко прецизније прорачуне потребних резервација финансијских средстава што условљава и већу профитабилност банке. Кредитни ризици у домицилном банкарском портфолију у овој дисертацији приказани су према подацима Народне банке Србије, а током посматраног периода од 2008. до краја 2016. Године. При томе, може се уочити како је једна од последица

кризе обележила посматрано раздобље, пре свега, кроз повећање броја делимично или потпуно ненаплативих кредита за банке. Због тога, управљање ризицима подразумева континуирани процес сталног праћења идентификованих ризика, али и идентификовање нових и њихово перманентно третирање. Начин управљања ризицима и дефинисање мера за деловање зависи од капацитета банке, односно њених потенцијала. Стратегија за управљање ризицима морала би да буде конципирана и разрађена у више докумената којима се одређује јединствено и доследно управљање ризицима финансијских институција на дугорочној основи. Сходно томе, и политика управљања ризицима у финансијским институцијама требала би да обухвата више докумената којима се посебно уређује следеће:

- Начин организовања процеса управљања ризицима и јасно разграничавање одговорности запослених у свим фазама тог процеса;
- Начин процене ризичног профила и методологије за идентификовање и мерење ризика, односно процену појединачних врста ризика;
- Мере за ублажавање појединих врста ризика и правила за примену тих мера;
- Начин праћења и контроле појединачних врста ризика и успостављање система лимита;
- Начин одлучивања о пословним трансакцијама које доводи до прекорачења успостављених лимита, као и дефинисање изузетних околности у којима је одобравање тог прекорачења могуће у законским оквирима;
- Принцип функционисања система унутрашњих контрола банке, начин и методологија за спровођење процеса интерне процене адекватности капитала банке;
- Оквир и учесталост стрес тестирања, као и поступање у случајевима неповољних резултата стрес тестова.

Под ублажавањем ризика подразумева се диверсификација, пренос, смањење и/или избегавање ризика, а финансијска институција га спроводи имајући у виду свој ризични профил и склоност ка ризицима. Под праћењем и контролом ризика подразумева се учесталост и начин праћења ризика којима је финансијска институција изложена, као и праћење и контрола лимита у оквиру успостављеног система лимита. При вршењу контроле ризика, финансијска институција проверава примену метода и процедура за управљање ризицима и оцењује њихову ефикасност и ефективност и редовно анализира систем лимита ради провере њихове адекватности. Систем унутрашњих контрола обухвата:

- Одговарајуће контролне активности, које спроводе Извршни одбор финансијске институције, лица одговорна за управљање ризицима и запослени у финансијским институцијама,
- Редовну процену активности, поузданости и ефикасности система управљања ризицима, коју врши унутрашња ревизија.

Ове контроле укључују различите начине ограничења приступа материјалној имовини финансијске институције, као нпр. вишеструке провере или заједничке провере више лица, као и периодични попис ове имовине. Политика сигурности информационог система нарочито се односи на:

- Начин обезбеђивања сигурности овог система,
- Принципе и процедуре за обезбеђивање.

Значајан процес у управљању ризицима у финансијским институцијама је и интерна процена адекватности капитала, односно процес одређивања износа интерног капитала у складу са њеним ризичним профилем и процес његове расподеле. Финансијска институција је дужна да успостави стратегију управљања капиталом која обезбеђује одражавање таквог нивоа и такве структуре интерног капитала који могу да подрже очекивани раст пласмана, будућих извора средстава и њиховог коришћења, политику дивиденди, као и све промене минималног износа капитала прописаног одлуком којом се уређује адекватност капитала.

Процес интерне процене адекватности капитала обухвата следеће фазе:

- Утврђивање материјално значајних ризика,
- Рачунање износа потребног интерног капитала за појединачне ризике,
- Одређивање укупног интерног капитала,
- Поређење износа капитала обрачунатог у складу са одлуком којом се уређује адекватност капитала финансијске институције и износа потребног интерног капитала.

Финансијска институција је дужна да редовно, а најмање једном годишње спроводи стрес тестирања за све материјално значајне ризике и за интерни капитал. Под стрес тестирањем подразумева се процена потенцијалних ефеката специфичних догађаја и/или промене више фактора ризика на капитал и финансијски резултат банке.

Стрес тестирање може се спроводити:

- Анализом осетљивости, којом се процењују ефекти промене одређеног фактора ризика на капитал и финансијски резултат, или
- Сценарио-анализом, којом се процењују ефекти истовремене промене више фактора ризика на капитал и финансијски резултат банке у јасно одређеним ванредним (стресним) околностима.

Укупан износ интерног капитала финансијска институција израчунава узимајући у обзир ниво тог капитала добијен коришћењем методологије одлуке и резултате стрес тестова те одлуке. Резултати ових процена користе се у процесу доношења пословних одлука и одлука у вези са управљањем ризицима, као и у процесу успостављања система лимита. Наравно степен сложености механизма којима се управљало кредитним ризиком тада био је далеко једноставнији него што је данас. Циљ управљања ризицима је максимизирање стопе приноса кориговане за величину ризика којима је финансијска институција изложена, при чему ће се изложеност држати у оквиру прихватљивих граница.

Да би се постигао овај циљ, финансијска институција ће оквир управљања ризицима заснивати на четири главна процеса која чине систем управљања ризицима:

- Идентификација и дефинисање извора ризика којима је банка изложена. Степен толеранције према ризицима се дефинише и доводи у везу са пословним циљевима,
- Процес мерења требало би да буде довољно обухватан да покрије све важне изворе изложености ризицима. Процес мерења требало би да одговара потребама корисника информација,
- Лимити изложености ризицима треба да су у складу са политиком финансијске институције и одобреним изложеностима. Управљање ризицима треба да омогући да финансијска институција у оперативном пословању не буде изложена губицима који би могли угрозити стабилно пословање,

- Извештаји руководству треба да пруже релевантне, прецизне и благовремене информације о изложености ризицима. Лица која се баве управљањем и контролом ризика треба да буду независна од оних лица која су запослена на местима преузимања ризика.

На самом почетку, ова дисертације садржи и прилог (стр. 10-12) где је приказан списак табела, графикана и слика.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кредитни ризици у банкарском портфолију Србије у докторској дисертацији кандидата Саше С. Сарића приказани су према подацима Народне банке Србије, а током посматраног периода од 2008. до краја 2016. године може се уочити како је криза која је обележила проматрано раздобље утицала на повећање броја делимично или потпуно ненаплативих кредита за банке. У првим годинама посматраног раздобља изложеност ризику се повећавала, али на крају раздобља, када се друштво почиње опорављати од кризе, изложеност ризицима и резервације за одobreне кредите се почињу смањивати.

Резултатима истраживања у овој докторској дисертацији кандидат је доказао да је могуће управљати финансијским ризицима свдећи их на објективно потребан минимум, узимајући у обзир финансијску потражњу, конкурентску предност, вредновање и мерење ризика.

Како се пословање динамички мења у свим областима па и у финансијским институцијама, потребно је брзо и адекватно реаговање. Банке су одговориле овом изазову тако што су рачуно анализу методолошки издвојиле као најсигурнију методу за оцену бонитета њихових клијената, и њој придодали још и аритметички *skoring* метод, са коришћењем закона вероватноће и дељењем ризика тамо где је то могуће. Такође, увеле су и обавезно осигурање пласираних средстава. Када се све ово обједини и убаци у калкулатор степен ризика у сваком појединачном случају требало би да буде минимизиран. Кроз студије случаја на конкретним примерима, кандидат је све ово и показао у својој докторској дисертацији и закључио да треба посветити далеко већу пажњу управљању ризицима у пракси, јер је то од посебне важности и за повећање конкурентности финансијских институција у савременим условима пословања, будући да је процес отварања Србије према свету и процес транзиције условио бројне промене у савременој привредној пракси која данас тражи све веће повезивање са светом као једним од најважнијих предуслова за формирање и афирмацију привреде тржишног типа, што ће несумњиво деловати и у правцу даље афирмације изучавања проблематике управљања пословним ризицима.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Докторска дисертација је урађена према основном садржају који је дат у самој пријави за израду докторске тезе, као и према предложеној и у садржају датој богатој литератури из ове области. У изради докторске дисертације коришћени су многи подаци, анализе, и аутентични подаци из праксе. У раду су коришћена многа искуства и ставови многих научника из области финансија, финансијских тржишта, савремене портфолио анализе, анализе ризика, као и других сродних области. Коришћене су различите методе у раду и презентовани су подаци о извршеним истраживањима. Такође, вршена су и логичка истраживања и коришћен је велики број статистичких података. Примењиван је интердисциплинарни приступ и коришћена је компаративна метода анализе и метода дескрипције.

Докторска дисертација је заснована на врло обимној анализи, базираној на стварним статистичким подацима и синтези богате домаће али и светске литературе, разних извештаја, билтена као и емпиријских података везано за пословање финансијских институција, посебно банака. Резултати истраживања су значајни, аутентични, обимни, врло уверљиви и сликовити и у сажетим закључцима ове дисертације веома су квалитетно систематизовани и аргументовани са великим бројем предлога које би требали да дају назнаке за побољшање постојећег амбијента и општег стања у Србији када је у питању проблематика управљања ризицима. Све анализе, показатељи и предлози, који су дати у дисертацији респектују у потпуности и околности у нашој земљи, поготово што су друштвени процеси код нас у последњој деценији, утицали на сва правна лица, предузећа и појединце, захтевајући од њих да брзо реагују и прилагоде се новонасталим условима живота и рада. У таквим околностима привређивања уочава се и све већа потреба за управљем финансијским ризицима.

Услови привређивања карактеришу се незавршеним процесом транзиције, која још увек отежава даље спровођење реформи у Србији, уз постојање глобалне економске кризе, која је настала још 2008. године. Аналогно наведеном, Комисија сматра да је овом дисертацијом дат допринос научним и практичним сазнањима из области која је истраживана, поготово што је процес отварања Србије према свету и процес транзиције условио бројне промене у савременој привредној пракси која данас тражи све веће повезивање са светом као једним од најважнијих предуслова за формирање и афирмацију привреде тржишног типа.

VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:	
1.	<p>Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.</p> <p>Да. Дисертација је написана у складу са образложењем које је дато у пријави.</p>
2.	<p>Да ли дисертација садржи све битне елементе.</p> <p>Дисертација садржи све битне елементе који су утврђени прописима које је Универзитет Привредна академија утврдио. Ти се елементи састоје од <i>увода</i> у оквиру којег су установљени предмет и циљеви истраживања, постављене опште хипотезе, те дефинисане квантитативне и квалитативне методе испитивања као и конципираног метода истраживања. Представљен научни допринос истраживања, <i>теоријске поставке</i> у оквиру којих је представљен преглед владајућих ставова у литератури; <i>емпиријско истраживање</i> са презентованом методологијом сваке од спроведених анализа и представљеним резултатима истраживања, <i>закључним разматрањима и правцима могућих даљих истраживања</i>.</p>
3.	<p>По чему је дисертација оригиналан допринос науци.</p> <p>Може се закључити да је кандидат Саша С. Сарић за своју докторску дисертацију изабрао актуелну, веома комплексну и инспиративну тему, нарочито што се код нас финансијска наука није систематски бавила проблематиком управљања ризицима (изузимајући неколико домаћих аутора као и аутора из региона), па отуда постоји велика празнина истраживања у овој значајној области. Проблеми које је израдом докторске дисертације кандидат успешно разрешио несумњиво су захтевали и одређена специјалистичка знања из више научних дисциплина. Поред стручних знања, кандидат је показао и способност примене системског приступа у истраживању, спровођења верификације и извођења примереног нивоа уопштавања. У контексту наведеног, комисија је мишљења да докторска дисертација кандидата Саша С. Сарић задовољава све критеријуме за оваква научна дела. Отуда, докторска дисертација која је предмет ове оцене, спада у ред несумњиво успешних презентовања истраживања у веома сложеној сфери управљања финансијским и тржишним ризиком. При томе, кандидат је испољио висок степен труда и успео је да у својој дисертацији прикаже не само проблематику коју је обрађивао већ и свој истраживачки развојни пут који га је довео до успешног краја. Дисертацијом је представљена једна изузетно сложена материја где се на један објективан и непристрасан начин приказује проблематика вредновања, оцене и квантификавања, и управљања ризицима. Садржај докторске дисертације и конзистентност излагања указују да кандидат поседује неопходна знања из области предметног истраживања, те да је методолошки исправно и јасно изложио резултате до којих је дошао. У дисертацији су исправно примењене одговарајуће научне методе и технике. Кандидат је успешно применио основне теоријско-методолошке поставке релевантне з аобласт коју је истраживао. Имајући у виду начин обраде појединих питања и добијене закључке може се рећи да је докторска дисертација оригинална и да на прави начин обрађује код нас још увек недовољно истражену тему. Сходно томе, може се сматрати да је овом докторском дисертацијом дат допринос научним и практичним сазнањима из области финансијске науке везано з ауправљање ризицима, поготово што се домицилни услови привређивања карактеришу незавршеним процесом транзиције, која још увек отежава даље спровођење реформи у Србији, уз постојање глобалне економске кризе, која је настала 2008. године и која на неки начин још увек траје, што акцентира и значај управљања ризицима у савременим условима пословања.</p>
4.	<p>Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања.</p> <p>Материја која је обрађена је веома комплексна и неисцрпна, о њој се можда могло још нешто писати, али, дисертација пружа врло јасну слику о начину вредновања банкарског ризика и управљања банкарским портфолиом. Истовремено, дисертација омогућава и даља истраживања, предлагање нових идеја и модела у циљу даљег развоја система управљања ризиком на тржиштима капитала, као и модела који би могли да се примене и на развијенијим тржиштима. Аналогно томе, интегралном анализом свих релевантних аспеката докторске дисертације, Комисија сматра да не постоје озбиљнији недостаци који би могли да значајније утичу на резултате истраживања до којих је кандидат дошао у својој докторској дисертацији.</p>

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, Комисија предлаже:

Да се докторска дисертација кандидата **Саше С. Сарића**, под називом „**Проблеми управљања ризиком у савременим условима пословања**“ ПРИХВАТИ и кандидату одобри јавна одбрана пред усвојеном Комисијом на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Драган Солеша
(председник комисије)

2. _____
Проф. др Марко Царић
(члан комисије)

3. _____
Проф. др Марко Иваниш
(ментор)

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.